

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Komunikat dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 26 sierpnia 2024 r. w sprawie listy jawnych zadań w części ustnej egzaminu maturalnego z języka łemkowskiego jako języka mniejszości etnicznej w roku 2025
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Język łemkowski, część ustna
<i>Termin egzaminu:</i>	Termin główny – maj 2025 r. Termin dodatkowy – czerwiec 2025 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	26 sierpnia 2024 r. Pierwsza wersja komunikatu została ogłoszona 1 września 2023 r. Zmiana następuje w związku z wejściem w życie przepisów § 59f rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 302, z późn. zm.).

Na podstawie art. 9a ust. 2 pkt 10 lit. a tiret piąte ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹ oraz § 59f rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego² ogłaszam listę jawnych zadań w części ustnej **egzaminu maturalnego z języka łemkowskiego jako języka mniejszości etnicznej** obowiązującą w roku 2025.³

Zadania jawne obowiązujące w części ustnej egzaminu maturalnego z języka łemkowskiego w 2025 r.

1. Мотив зрады в літературних текстах. Проаналізуй проблем, одкликуючы ся до повісти Владимира Хыляка **Великій перекинчык в малым розмірі** і іншого літературного тексту.
2. Мотив сну в літературних текстах. Проаналізуй проблем, одкликуючы ся до пєсы Клавдії Алексович **Заморочена** і іншого літературного тексту.
3. Мотив матери в літературних текстах. Проаналізуй проблем, одкликуючы ся до верша Михаіла Нестерака **Для Тебе, моя мати!** і іншого літературного тексту.

Уж Тебе ніт, о моя мати!
Я правду тоту розумію,
Та, Боже мій, я все не сьмію
Істині гіркій віру дати.

Де не посмотрю, в каждый кутик,
Там всяди мене, мамо, гласкаш;
Хоц нигде, нигде Тя не чути,
Знам, же не вмерла Твоя ласка.

Коли єм Тобі раз остатній
Зо слезом гварил – выбач мамо,
Хоц жаль безмірний слово затмил,
Ты голубила мя очами.

Товды то ледво чутний голос
Годен – мі злomu – был пращати,
Што нераз я Твій сивий волос
Не знал належні вшанувати.

М. Нестерак, *Для Тебе, моя мати!*, «Лемківській Календар 1994», с. 93.

¹ [Dz.U. z 2024 r. poz. 750. z późn. zm.](#)

² [Dz.U. z 2024 r. poz. 302. z późn. zm.](#)

³ Szczegółowy opis części ustnej egzaminu maturalnego z języka łemkowskiego od roku szkolnego 2024/2025 (dla absolwentów 4-letniego liceum ogólnokształcącego oraz 5-letniego technikum) jest dostępny w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka łemkowskiego jako języka mniejszości etnicznej*. Niniejsza lista zadań jawnych określa **wyłącznie** zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych w pierwszym zadaniu w zestawie egzaminacyjnym, który zdający będzie losował podczas części ustnej egzaminu maturalnego z języka łemkowskiego w 2025 r. Niniejsza lista **nie wyczerpuje jednak** tematyki omawianej w zakresie każdej z lektur obowiązkowych. Lista ta **nie stanowi również** wytycznych dla nauczycieli określających wyłączną tematykę, która powinna być poruszana podczas zajęć. Znajomość problematyki lektur obowiązkowych sprawdzana będzie również w części pisemnej egzaminu maturalnego z języka łemkowskiego, także w zakresie, którego nie obejmuje niniejszy *Komunikat*.

4. Як лемківські творці передставляють травматичні події з історії свого народу? Відповідь на запитання, відкликаючись до щоденника Теофіля Курилли **Дневник Лемка з Талергофу** і іншого літературного тексту.
5. Мотив еміграції в літературних текстах. Проаналізуйте проблем, відкликаючись до оповідання Ваня Гунянки **В Америці** і іншого літературного тексту.
6. Як в лемківській літературі сучасно передставляються рідні традиції? Відповідь на запитання, відкликаючись до поеми Івана Русенки **Вертеп в Карпатах** і іншого літературного тексту.
7. Як творці передставляють Лемковину по виселіннях? Відповідь на запитання, відкликаючись до верша Івана Русенки **Тепер на Лемковині** і іншого літературного тексту.

А тепер сумно там в Карпатах,
 Нигде не дзвонит в церквах дзвон,
 Не видно там нашого брата
 – ані в Высовій,
 – ані в Лабовій,
 вшитки вон!

Лемківской не чути бесіди,
 Затихли пісні серед гір,
 Лем духи дідів, пра-прадів
 блукают сами
 между горами
 з бору в бір. [...]

Гей, бідні Лемки виселены,
 Од Одры – Нисы по Дон-Бас,
 А села, поля залишены,
 опустошали,
 позарастали
 терньом зас.

I. Русенко, *Тепер на Лемковині*, [в:] I. Русенко, *Русенко. Выбране*, ред. П. Трохановській, Крениця-Ліґниця 2010, с. 133.

8. Образ війни в лемківській літературі. Проаналізуйте проблем, відкликаючись до спомену Симеона Пыжа **Горлицкій Бурсак** і іншого літературного тексту.
9. Мотив приязни в літературних текстах. Проаналізуйте проблем, відкликаючись до спомену Семана Мадзеляна **Ой, верше, мій верше** і іншого літературного тексту.
10. Рідні звички і вірування в лемківській літературі. Проаналізуйте проблем, відкликаючись до оповідання Семана Мадзеляна **Дідова студня** і іншого літературного тексту.
11. Яка єсть роль літератури в збереженні пам'яті о минулому? Відповідь на запитання, відкликаючись до верша Нестора Репели **Опиш вшитко** і іншого літературного тексту.

Жыла давно Лемковина,
 Сьпівали Бескіды,

Пок не пришла зла година,
Пок не пришла бiда
Зо свойом мiтлом горесном
I гет од Ославы
По Дунаец безжалiсно
Лемкiв вымiтала. [...]

Оповiдай словом злотым
Опиш на паперi –
Гет о вшыткым, правдом, о тым
Смутным i веселым.
Най чытают, най же знають –
Де тоты Бескiды,
Яка тота Лемковина,
Де жыли прадiды.

Опиш вшытко о тым краю,
Опиш го праведнi,
Опиш тугом, слезми, жальом,
Вдыхний сум душевний.

Най чытают, най же знають
Што iм треба знати,
I най тото поважають,
Што ест для них святiст.

Не тота святiст жытьова –
Што ест гнеска в сьвiтi,
Але тота народова –
Чыйой мы сме дiти.

Н. Репела, *Опиш вшытко*, [в:] того же, *Мiсце при столi*, Крениця-Лiгниця 2001, с. 10–11.

12. Мотив жены в литературных текстах. Проанализуй проблем, одкликуючы ся до спомину Марии Мальцовской **Материна свiчка** i iнчого литературного тексту.
13. Образ сусiдских одношын на Лемковинi. Проанализуй проблем, одкликуючы ся до гуморескы Ивана Желема **Груба Бертa** i iнчого литературного тексту.
14. Мотив тугы за втраченом Отчызнам в литературных текстах. Проанализуй проблем, одкликуючы ся до верша Ивана Желема *****Уж ся мi не снит** i iнчого литературного тексту.

Уж ся мi не снит
Рiн над потоком
I гуси на нiй гелготливы.
Уж ся мi не снят
Тополi высокы
Над хыжом мойом сиротливом.
Уж ся мi не снят
Камiнны урвиска

І гірскы зелены убочы.
Уж ся мі не снят
Далеки і близкы
Карпатскы замряны ночы.
Уж ся мі не снит,
Же Фырдей задерат
До хмары високу вершыну.
І смутно, як отец
За сыном вызерат
За мном аж ту в Україну.
Уж ся мі не снит
В щесливу годину
Край, што-с мі дал го, о Боже,
Уж ся мі не снит
Моя Лемковина,
Бо спати уж про ню не можу.

І. Желем, ***Уж ся мі не снит, [в:] *Ци то лем туга, ци надія. Антологія повиселенчой лемківской літературы*, ред. О. Дуць-Файфер, Ліґниця 2002, с. 143–144.

15. Чом для человека ест важне місце, де ся вродил? Одрповідж на звіданя, одкликуючы ся до верша Івана Желема **Блудний сын** і іншого літературного тексту.

Лем єдно мя болит,
Лем єдно
І душу мі трапит
Заєдно, –
За тобом, мій краю,
Розпука
І туга, што нигда
Не стухат.
Полечу, на крылах
Полечу
Я в тоту манливу
Далечу.
Як стану на гірській
Убочы,
То повім: «Маш серце,
Што хочеш».
Пак піду зберати
Я всяди
Дітинства свойого
Принады,
А рідна землиця
Мі рече:
«Де-с блудил, шалений
Чловече?»
За свою зневіру,

За зраду
До лона земного
Припаду
І слезы каяня
Пролію,
І в скрусі покутній
Зомлію.
Як скуплю уж свою
Провину,
Проречут зас горы:
«Наш сыну!»
І тоты мя слова
Пророчы
До сонця піднесу
Од ночы.

І. Желем, *Блудний сын*, [в:] *Ци то лем туга, ци надія. Антологія повиселенчой лемківської літературы*, ред. О. Дуць-Файфер, Ліґниця 2002, с. 142–143.

16. Як творці представляють лемківскы ярмакы сперед выселінь? Одповідж на звіданя, одкликуючы ся до оповіданя Івана Головчака **Купила коту в мішку** і іншого літературного тексту.
17. Як виглядають одношыня медже человеком а природом? Одповідж на звіданя, одкликуючы ся до байкы/ оповіданя Івана Головчака **Не рубай яличку** і іншого літературного тексту.
18. Мотив Лемковины в літературных текстах. Проаналізуй проблем, одкликуючы ся до верша Меланії Собин **Лемковина** і іншого літературного тексту.

*Дорогому Няньови
– в вічну памят*

Карпаты – Бескыды,
Краю молодости,
Земльо моіх надій незбытых
Кілко там свободы
Было і радости,
Як легко там было ходити.

Не сады, винниці,
Лем буку, ялиці
Вашы покрывають хырбеты,
Мятом, чабриками
Пахнут в сонци травы,
Студена водичка, лем пити.

Верхы і долины –
Моя Лемковино,
Земльо птахів співом славлена!

Надыйде до тебе
Мій голос з чужыны,
Послухай ты його, єдина:

Далеко од тебе
Бє ся серце мое,
З мысли мі не зыйдеш николи;
Не мож привыкнути,
Тебе позабыти,
Серцю приказати, бо болит!

Бо пташына в клітці,
Хоц выгоды має,
З розпачы по стінах бє крылом.
Я, хой і не в нужді, –
Радости не маю,
Бо нич мі в чужыні не миле. [...]

М. Собин, *Лемковина*, [в:] *Ци то лем туга, ци надія. Антологія повиселенчой лемківської літературы*, ред. О. Дуць-Файфер, Ліґниця 2002, с. 128–129.

р.о. DYREKTOR

Horacy Dębowski